

foto Hans van den Bos | Bosbeeld

Workshops speelnatuur

Graag nodigen wij alle beleidsmedewerkers en beheerders die met speelnatuur te maken hebben uit voor SpelenderWIJS. Dit communicatietraject wil beleidsmedewerkers en beheerders gemakkelijk toegankelijke informatie bieden, die een reëel beeld geeft van de kosten en risico's verbonden aan speelnatuur.

In 2009 zijn in opdracht van het ministerie van LNV twee rapporten verschenen rondom het realiseren en beheren van speelnatuur voor initiatiefnemers en beheerders van speelnatuur: 'Speelnatuur in de stad - Hoe maak je dat?' en 'Speelnatuur en veiligheid'. Vervolgens zijn er aanvullende onderzoeken gedaan naar de mogelijkheden voor (collectieve) verzekeringen en naar de balans tussen uitdaging en veiligheid. Ook is er een communicatietraject voor initiatiefnemers, beslissers en beheerders die speelnatuur kunnen realiseren en beheren. In november en december worden daarom workshops gehouden, waar ook de resultaten worden gepresenteerd van de onderzoeken.

Workshops

In de workshop 'Veilige speelnatuur' gaan we uit van het spelende kind en beschouwen de geschreven en ongeschreven regels in het kader van veiligheid en veiligheidsbewustzijn. We geven richtlijnen en aanbevelingen voor de terreinbeheerder voor het beheer en voor de communicatie. In de workshop 'Uitdagende speelnatuur' antwoord op de vragen: wanneer is speelnatuur veilig en is er voldoende uitdaging, wanneer zijn risico's aanvaardbaar en wanneer niet, hoe ga je om met risico's en wat zijn de kosten?

Voor locaties en data:

Zie de agenda van dit Vakblad.

Voor meer informatie:

Projectgroep SpelenderWIJS: gerard@debaaijadvies.nl, 0485-383211. Het rapport 'Speelnatuur en veiligheid' is te downloaden op www.speelbossen.nl. 'Speelnatuur in de stad' is te downloaden op www.speeldernis.nl/publicaties/speelnatuurindestad/.

Meer orchideeën met minder bos

Langs de A76 in Limburg, in beheer bij Rijkswaterstaat, komen op enkele plaatsen gemengde, relatief jonge loofbossingels voor op taluds van diepe insnijdingen. Het onderhoud bestaat uit reguliere dunningen met oog op de verkeersveiligheid en de ecologische samenstelling van het bos. Op basis van uitgebreid veldonderzoek door een ecologisch adviesbureau werd bekend dat op de betreffende hellingen zeer zeldzame en wettelijk beschermde plantensoorten groeiden, die zouden verdwijnen als het bos ouder en dichter zou worden. Deze planten groeien hier door de unieke situatie van een voedselarme bodem en dagzomende kalk.

— DICK KUIPER EN REINETTA ROEPERS,
(RIJKSWATERSTAAT)

Op advies van ecologen is besloten om open plekken te maken in het bos, waarna een hakhoutbeheer zal gaan plaatsvinden. Er is niet meer hout weggehaald dan bij de geplande reguliere dunning, alleen nu niet verspreid over het perceel maar geconcentreerd op bepaalde locaties. Dus als er op de 'gewone' manier geëmd was, was er even veel hout afgevoerd.

We hebben in Nederland nog maar zeer weinig hellingbos over. Historisch gebruik was het oogsten van geriefhout, omdat de hellingen vaak te steil waren om de gronden in agrarisch

foto's Rijkswaterstaat

beheer te nemen, waardoor er sprake was van hakhoutbeheer en/of middenbosbeheer. In combinatie met de bijzondere omstandigheden, zoals kalk en lössleem in de bodem, had dit tot gevolg dat er 'lichte' bossen ontstonden met een gevarieerde, zeldzame en bijzondere soorten-samenstelling. Door het verhogen van de diversiteit in de betreffende houtopstanden neemt zowel de standplaatsdiversiteit als de voedseldiversiteit toe en hier profiteren weer veel (ook reeds waargenomen) organismen van, zoals das, levendbarende hagedis en andere reptielen, insecten, vleermuizen en zeldzame planten waaronder de genoemde wettelijk beschermde orchideeën (soldaatje, welriekende nachtorchis, grote keverorchis) maar ook zeldzame planten zoals klein wintergroen en rond (bladig) wintergroen.

Halverwege de twintigste eeuw is deze vorm van hakhoutbeheer in onbruik geraakt. Omdat de rijke flora van deze bossen daarna sterk achteruit ging, voert Natuurmonumenten sinds de zeventiger jaren in twee hellingbossen van het natuurgebied Genhoes bij Valkenburg aan de Geul weer middenbosbeheer uit. Sindsdien is dit beheer regelmatig ter discussie gesteld. Hakhoutbeheer is immers een arbeidsintensieve en dus kostbare activiteit. Ook Staatsbosbeheer en Limburgs Landschap zijn op verschillende plaatsen in Zuid-Limburg bezig met het herintroduceren van middenbosbeheer met goede resultaten tot gevolg.

Het hakhoutbeheer van Rijkswaterstaat bestaat uit het jaarlijks 15% van het totale oppervlak terugzetten van de beplanting en weer laten uitgroeien. Over een tijdsperiode van 7 jaar is de totale oppervlakte gefaseerd een keer teruggezet. RWS gaat dit monitoren en bij niet het gewenste resultaat eventueel het beheer aanpassen. ♦

Dick Kuiper en Reinetta Roepers, Rijkswaterstaat
reinetta.roepers@rws.nl

Kaal gekapt deel van het talud van de A76, voorjaar 2007

Rond wintergroen nabij één van de kapplaatsen

Beeld van de hergroei, één jaar na kap van de beplanting